

Publication of Association Esprit, Société et Rencontre
Strasbourg/France

The Journal of Academic Social Science Studies

JASSS

Volume 5 Issue 8, p. 337-358, December 2012

**TÜRKÇE ÖĞRETMENİ ADAYLARININ KONUŞMA
EĞİTİMİ DERSİNE YÖNELİK TUTUMLARININ
DEĞERLENDİRİLMESİ**

*TURKISH TEACHERS ATTITUDES TOWARDS THE
EVALUATION OF SPEECH TRAINING COURSE*

Yrd. Doç. Dr. Dilek CERAN

*Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi
Bölümü*

Abstract

Acceptance and respect for the community in which the person speaking skills to support a large extent, constitute the basis for language education. Students develop their skills in speaking, all these institutions each step makes this institution and it is the duty of the trainers. But this is primarily the Turkish and Turkish teachers of classes decreases. For this reason, the undergraduate program for Turkish teachers' classes there is a need to develop these skills. For this purpose, part of the Faculty of Education of Turkish Education Speech Training course in the third year curriculum are presented.

Purpose of this study was to determine the attitudes towards education of Turkish speaking teacher candidates. Turkish teachers' attitudes towards speech training designed to detect the 34-item attitude scale. Scale the 2011-2012 academic year, the University of Necmettin Erbakan, the Department of Turkish Language Teaching Faculty of Education Ahmed Keleşoğlu 137 third-grade students were studying.

Turkish teachers' attitudes towards education lesson speaking in general positive. In addition, the findings of the scale, gender, education grades were evaluated according to the type and course success. She says teachers' positive attitudes than male student teachers. Looking at the success of the course grade is the best grade of course success is through the medium of the students and a more positive attitude than the ones of course.

According to the survey, Turkish teachers' attitudes towards education in speech showed a significant difference according to gender and course achievement score. However, Turkish teachers' attitudes towards speaking training course differ according to the type of training have been identified.

Key Words: Turkish education, teacher candidate, speech training, attitude.

Öz

Kişinin içinde bulunduğu toplumda kabul ve saygı görmesini büyük ölçüde destekleyen konuşma becerisi, dil eğitiminin de temelini oluşturmaktadır. Öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmek, eğitim kurumunun her basamağının ve bu kurumlardaki bütün eğitimcilerin görevi olmakla birlikte öncelikli olarak Türkçe dersine ve Türkçe öğretmenlerine düşmektedir. Bu sebeple lisans programında Türkçe öğretmenlerinin söz konusu becerisini geliştirilmeye yönelik derslere ihtiyaç vardır. Bu amaçla Eğitim Fakültelerinin Türkçe Eğitimi bölümü üçüncü sınıf programında Konuşma Eğitimi dersine yer verilmiştir.

Bu çalışmanın amacı, Türkçe öğretmeni adaylarının konuşma eğitimine yönelik tutumlarını belirlemektir. Türkçe öğretmeni adaylarının konuşma eğitimine yönelik tutumlarını tespit etmek için 34 maddelik bir tutum ölçeği hazırlanmıştır. Ölçek, 2011-2012 eğitim öğretim yılında Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü'nde öğrenim gören 137 üçüncü sınıf öğrencisine uygulanmıştır.

Türkçe öğretmeni adaylarının konuşma eğitimi dersine yönelik tutumları genel itibarıyla olumludur. Ayrıca ölçekten elde edilen bulgular; cinsiyet, öğrenim türü ve ders başarı notlarına göre değerlendirilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre, Türkçe öğretmeni adaylarının konuşma eğitimine yönelik tutumları cinsiyete ve ders başarı notuna göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Kız öğretmen adaylarının derse karşı tutumları erkek öğretmen adaylarına göre daha olumludur. Ders başarı notuna bakıldığında ise ders başarı notu iyi olan öğrenciler, orta ve geçer olanlarına göre derse karşı daha olumlu bir tutum sergilemektedirler.

Buna karşılık Türkçe öğretmeni adaylarının konuşma eğitimi dersine yönelik tutumlarının öğretim türüne göre bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe eğitimi, öğretmen adayı, konuşma eğitimi, tutum.

Giriş

İnsanı diğer canlılardan ayıran temel özellikler arasında dil becerileri önemli bir yere sahiptir. Dil becerileri okuma, dinleme, konuşma ve yazma olmak üzere dört temel başlık altında değerlendirilir. Hiç biri diğerinden bağımsız düşünülmemeyecek bu dil becerilerinden ilk ikisi anlamaya, diğer ikisi ise anlatıma hizmet etmektedir. İnsanlar dil becerileri sayesinde konuşur, anlaşır, duygu ve düşüncelerini ifade ederler ya da başkalarını bu özellikleriyle anlamaya çalışırlar (Temizyürek vd., 2012: 199).

Anlaşmada ve iletişim kurmada son derece önemli olan konuşma becerisi farklı şekillerde tanımlanmıştır: Konuşma düşüncelerin, duyguların ve bilgilerin seslerden oluşan dil aracılığıyla aktarılmasıdır (Demirel, 1990:40). Konuşma, bir insanın başka bir insana ya da topluluğa duygu ve düşüncelerini sözle anlatmasıdır (Yörük, 1990: 1). Başka bir tanım ise konuşmayı “İnsanın doğuştan sahip olduğu, zaman içinde öğrenip yaşamak suretiyle edindiği düşünce ve görüşleri ile kendi istek ve duygularını belli bir maksatla karşısındaki kişi ya da kişilere iletebilmesidir” (Çongur, 1999: 15) şeklinde açıklar. Ergenç ise konuşmanın sese dayalı özelliğine farklı bir yön daha ekleyerek konuşmayı “konuşucunun amacı ve sezdirmeyle dinleyicinin çıkarımlarının toplamıdır” (Ergenç, 1999:43) demektedir. Türk Dil Kurumu ise konuşmanın 7 farklı karşılığını vermiştir:

1. Bir dilin kelimeleriyle düşüncesini anlatmak.
2. Belli bir konudan söz etmek.
3. Bir konuda karşılıklı söz etmek, sohbet etmek.
4. Söylev vermek.
5. Konuşma dili olarak kullanmak.
6. Düşüncelerini herhangi bir araç kullanarak anlatmak
7. Belli bir biçimde söylemek.

Bütün bu tanımların konuşmanın oldukça geniş ve pek çok alt boyutu olan bir beceri olduğuna işaret etmektedir. Konuşma; ses, telaffuz, iletişim, anlatma, anlaşma ve anlaşılma

gibi unsurlardan oluşan bir bütündür. Bu bağlamda konuşma, insanlar arasında iletişimi sağlayan en önemli ve en yaygın dil becerisidir (Özbay, 2003:18). Araştırmalar, insanın bir gününün %50 ile % 80'lik bir bölümünü iletişim kurarak geçtiğini göstermektedir. Bu zamanın % 45'ini dinleyerek, % 30'unu konuşarak, % 16'sını okuyarak, % 9'unu ise yazarak geçirilmektedir (Nalıncı, 2000: 130). Dolayısıyla konuşma en çok kullanılan dil becerileri içerisinde ikinci sıradadır. Ancak birinci sırada yer alan dinlemenin gerçekleşmesinin de bir taraftan konuşmaya dayalı olduğu düşünüldüğünde söz konusu becerinin çok daha önemli olduğu ortaya çıkmaktadır.

Konuşmanın dört önemli niteliği bulunmaktadır (Temizyürek vd. 2012: 247- 248):

1- Konuşmanın fiziksel niteliği: Konuşma ses dalgalarının boşlukta yayılması ile gerçekleşen bir süreçtir.

2- Konuşmanın fizyolojik niteliği: Konuşma, insanda var olan beyin, sinir sistemi, akciğerler, ses telleri, küçük dil, büyük dil, damak, dudak ve dişler gibi organların dengeli bir uyum içinde is birliğiyle gerçekleşen bir süreçtir.

3- Konuşmanın psikolojik niteliği: Anlam bilimine (semantik) göre insanlar kavramların kendileri üzerinde değil o kavramlara ilişkin deneyimleri üzerinde düşünüp konuşmaktadır. Bu bakımdan konuşulunca dış dünyanın kendisi üzerine değil doğrudan doğruya dış dünyaya ilişkin tepkiler üzerine konuşulmuş olmaktadır.

4- Konuşmanın toplumsal niteliği: Konuşma, toplumsal hayatın bir ürünüdür. İnsanlar topluluk halinde yaşamaya başladıkları andan itibaren iletişim kurma ihtiyacı hissetmişlerdir. Konuşma, iletişim ihtiyacının sesli olarak giderilmesidir.

Konuşma becerisinin ölçme boyutu ile ilgilenenler de söz konusu dört niteliğin hepsini değerlendirmeye almışlardır. Çünkü konuşmanın fiziksel ve zihinsel boyutu kadar, psikolojik ve toplumsal yönü de önemlidir. Douglas(1994)a göre dilbilgisi, kelime seçimi, akıcılık ve içerik konuşma becerisini değerlendirirken göz önünde bulundurulması gereken unsurlardır. Yine Douglas ve Mayer (2000) konuşma becerisini değerlendirmede içeriğin en önemli unsur olarak alınması gerektiğini vurgulamışlardır.

Anlaşıldığı üzere konuşma insanın kendini ifade etmesi bakımından oldukça önemlidir. Kendini doğru ve etkili bir biçimde anlatabilme özel ve sosyal hayatta başarının kapılarını açmada önemli bir anahtardır. Etkili ve güzel bir konuşma hayatın her alanında başarı düzeyini etkileyebileceği gibi, konuşmadaki sorun ve yetersizlikler de iletişim sürecini olumsuz etkileyecektir.

İnsan, sosyal ilişkilerini düzenlemek, toplumda iyi bir yer edinmek, kendini çevresine kabul ettirmek ya da kimi zaman sadece kendini daha iyi ifade edebilmek için konuşmak zorundadır. Ancak bu konuşmalar baştan savma, gelişigüzel, basmakalıp ve yavan olduğu sürece meramını anlatmaz. Çevresinden ilgi, saygı ya da sempati toplayamadığı gibi giderek toplum dışına itilir (Emir, 1986: 290). Bunun tam tersi güzel ve etkili konuşan bir kişi toplumda daha çok saygı ve itibar görmektedir.

Kişinin içinde bulunduğu toplumda kabul ve saygı görmesini büyük ölçüde destekleyen konuşma becerisi, dil eğitiminin de temelini oluşturmaktadır. Ancak konuşma becerisinin eğitimi çeşitli sebeplerle çok defa ihmal edilmiş ya da önemsenmemiştir. Öğretmenlerin pek çoğu, çocukların okul sıralarına geldiklerinde zaten dinleme ve konuşmayı bildiklerini, dolayısıyla bu becerilere öğretim programında yer verilmemesi gerektiğini düşünmektedirler (Tompkins, 1998: 304).

Konuşma yeteneği doğuştan gelir; fakat kişinin doğru ve düzgün konuşabilmesi okul hayatında alacağı konuşma eğitimine bağlıdır. Eğitim kurumlarındaki konuşma derslerinin genel amacı, öğrencilere duygu, düşünce, hayal, gözlem ve isteklerini dil kurallarına uygun ve etkili biçimde anlatma becerisi kazandırmaktadır (Özbay, 2005:121).

Konuşma becerisi üzerinde hassasiyetle durulmasının sebebi hedeflenen bazı amaçları çocuklara kazandırmaktır. Konuşma becerisinin görevleri İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programında şöyle ifade edilmiştir: Konuşma becerisi, öğrencilerin Türkçenin estetik zevkine vararak ve zengin söz varlığından faydalanarak kendilerini rahat ve doğru ifade edebilmeleri; sosyal hayatta karşılaşacakları sorunları konuşarak çözebilmeleri, yorumlayıp değerlendirebilmeleri, çevreleriyle iletişim kurup iş birliği yapmaları ve ortak karar vermeleri açısından önemlidir (MEB, 2006: 6)

Konuşma becerisinin üstlendiği bu görevlere bakarak konuşma eğitimi verecek kişilerin amaçlarını tespit etmek mümkündür. Sever vd. bu konuda şöyle demektedir: Konuşma kültür dilinin ulama, vurgu, tonlama gibi söyleyiş özelliklerinin, ölçünlü (standart) dilin ilkelerine uygun bir anlayışla kazandırılması öğretimin temel sorumluluğudur. Ayrıca öğrencilerin, kelime dağarcığının zenginleştirilerek anlama ve anlatma becerilerinin geliştirilmesi için duygu, düşünce ve tasarılarını sözle anlatmaya isteklendirilmesi gerekmektedir (Sever vd., 2006:26).

Konuşma eğitiminin asıl amacı, bireyin duygu ve düşüncelerini başkalarına kimi zaman anında (hazırlıksız olarak), kimi zaman da hazırlıklı olarak rahatlıkla ifade edilebilmesini sağlamak olmalıdır. Hazırlıklı konuşmalar önceden planlanmış, çeşitli bilgi ve belgelerle zenginleştirilmiş konuşmalardır. Hazırlıklı konuşmaların kuralları bellidir ve sunulan bilgiler konuşmacıya hizmet edecek niteliktedir. Hazırlıksız konuşma ise herhangi bir ön hazırlık yapmadan evde, okulda, dışarıda işyerinde ikili ilişkilerin tümündeki konuşmalardır. Hazırlıksız konuşmalarda kişi o anki bilgi birikimine göre konuşur (Yalçın, 2002: 135-144). Programda öngörülen diğer konuşma türleri de temelde hep hazırlı ya da hazırlıksız konuşmaya dayanır. İkna etme, eleştirel konuşma, katılımlı konuşma, tartışma, güdümlü konuşma, kelime ve kavram havuzundan seçerek konuşma, serbest konuşma, yaratıcı konuşma, hafızada tutma gibi yöntem ve tekniklerden kimileri hazırlıksız kimileri de bir ön hazırlık neticesinde sınıflarda uygulanmaktadır. Farklı konuşma yöntem ve tekniklerinin kullanılması, konuşma becerisini geliştirme çalışmalarını daha zevkli ve ilgi çekici kılacak, tekdüzelikten kurtaracaktır. Böylelikle öğrencilerin hem günlük hayattaki konuşmalarında hem de çeşitli grup ya da topluluklara yapılacak konuşmalarda daha rahat hareket etmeleri sağlanabilir.

Öğrencilerin konuşma becerilerini geliştirmek, eğitim kurumunun her basamağının ve bu kurumlardaki bütün eğitimcilerin görevi olmakla birlikte öncelikli olarak Türkçe dersine ve Türkçe öğretmenlerine düşmektedir. Konuşmanın Türkçe öğretiminin temellerinden olmasını Baymur şöyle açıklamaktadır: Çocuklar için ilk ve tabii ifade vasıtası sözdür. Sözle ifade yetişkinlerin de en çok kullandıkları bir anlaşma vasıtasıdır. Günlük hayatta ne kadar önemli olduğunu gördüğümüz sözlü ifade, imla, tahrir ve dil bilgisi dersleri için de temeldir. Çünkü doğru yazmak için doğru telaffuz esastır ve önemlidir (1940:43). Eğitim kurumlarında verilen konuşma dersinin amacı, öğrencilerin düşünce ve duygularını dil kurallarına uygun, doğru ve etkili biçimde anlatma yeteneği kazandırmaktır (Aktaş ve Gündüz, 2001: 258).

Konuşma eğitiminde dikkat edilmesi gereken diğer hususlardan birkaçı da şu şekilde sıralanabilir:

1. En temel öğretim ilkelerinden biri olan “kolaydan zora” ilkesi göz önünde bulundurularak planlanmalıdır. Önce grup içi konuşmalara yer verilmeli, sonra sınıfa yönelik konuşmalar yaptırılmalıdır.

2. Konuşma eğitimi ile ilgili çalışmalar sırasında öğretmen, öğrencilerine nasıl söz alınacağı, ne zaman ve nasıl soru sorulacağına; konuşmaya başlama ve konuşmayı bitirme ifadelerine; hazırlıklı konuşmalarda hazırlığın nasıl yapılacağına yönelik örnekler sunmalıdır.

3. Konuşma eğitimindeki uygulamalarla öğrenciler yanlışlarını düzeltmeli, eksiklerini tamamlamalı ve buldukları düzeyden üst basamaklara doğru yol almalıdır.

4. Çalışmalar öğrencilerin ilgisini çekmeli, müfredatın diğer alanlarıyla birlikte düşünülerek zenginleştirilmelidir. Ayrıca, günlük konuşmalara uygulanabilir olmalıdır.

5. Öğrencilere, konuşma yaparken rahat olmanın ve heyecanı kontrol etmenin önemi vurgulanmalıdır. Heyecanı kontrol etme teknikleri (derin nefes alma ve tutma, karşıda kimsenin olmadığını varsayma vb.) hakkında öğrencilere bilgi verilmelidir.

6. Güzel ve etkili konuşmada kelime hazinesi ve bilgi birikiminin önemi hakkında öğrenciler uyarılmalıdır. Bilgi birikimini artırmada iyi bir okuyucu ve dinleyici olmanın önemi vurgulanmalıdır.

7. Öğretmenler, öğrencilerin kendilerini rahatlıkla ifade edebilecekleri bir sınıf ortamı oluşturmalarıdır (Doğan, 2009:191-194).

Richards’a (2003) göre de öğrencilere verilecek konuşma eğitiminde kolaydan zora ilkesi benimsenmelidir. Konuşma çalışmaları, onların rahat, kolay ve akıcı konuşabilmelerine hizmet edecek nitelikte olmalıdır. Bunun için öncelikle öğrencilerin bilgi eksikleri giderilmeli ve ardından da günlük hayattaki iletişim göz önünde bulundurularak uygulamalar yaptırılmalıdır.

Konuşma becerisinin geliştirilmesi, çokça uygulama yapmaya, iyi konuşan konuşmacıları dinleyerek onları model almaya dayalıdır. Öğrencilerin model alacakları kişilerin arasında da öğretmenleri; konuşma hususunda da bilhassa Türkçe öğretmenleri gelmektedir.

Konuşma eğitiminin hedeflenen amaçlara ulaşabilmesi için öğretmenin bu beceriye yeterince sahip olması, telaffuz ve diksiyonun düzgün olması gerekmektedir. Çünkü öğrencilerin konuşmalarındaki hataları düzeltmelerinin en etkili yollarından biri, öğretmenlerinin konuşmasını dinlemeleridir (Uçgun, 2007: 60). O halde öncelikle konuşma eğitimi dersini bütün öğretmenlerin en başta da Türkçe öğretmenlerinin alması gerekmektedir. Fakülte sıralarında düzgün ve etkili konuşma üzerine ciddi bir eğitim alan öğretmenler, konuşma hususunda öğrencilere daha iyi rehberlik edebileceklerdir.

Eğitim Fakülteleri bünyesindeki bütün bölümlerin 1. sınıflarında yer alan sözlü anlatım dersleri öğretmenleri bu anlamda yetiştirmeyi hedefleyen derslerdir. Ancak bu dersin saatinin amacına hizmet etmekten çok uzak olduğunun da belirtilmesi gerekir.

Türkçe Eğitimi Bölümlerinde ise Sözlü anlatım dersinin yanında 3. sınıfın 2. döneminde Konuşma Eğitimi dersi yer almaktadır. 2 saati teorik 2 saati uygulama olan Konuşma Eğitimi dersinin ulaşmak istediği hedefler, ders içeriklerinde şöyle tanımlanmıştır:

“Anlatma Teknikleri I: Konuşma Eğitimi (2-2-3)

Konuşma becerisinin kuramsal boyutlarıyla açıklanması. Düşüncenin betimlenmesi, açılımı, savunulması ve kanıtlanması, örneklenerek açık seçik biçimde üretim aşamasına sokuluşunun mercek altına alınması. Konuşma organları, diyafram kontrolü. Ses çalışmaları.

Belli bir konuda akıcı ve güzel konuşma becerisinin geliştirilmesi. Öğretmen adaylarının, ilköğretim Türkçe dersleri için çeşitli konuşma alıştırmalarıyla tanıştırılmaları ve konuşma becerilerini geliştirebilmeleri için uygulama ortamlarının hazırlanması.” (Lisans Programı, 2011-2012: 71).

Bu içerikten dersin birkaç boyutlu olarak düşünüldüğü anlaşılmaktadır. Bu ders aracılığıyla;

1. öğretmen adaylarına konuşma kavramı, konuşmanın unsurları, konuşma kuralları hakkında bilgi verme,
2. öğretmen adaylarının konuşma becerilerini geliştirme, akıcı ve güzel konuşma becerisine sahip olmalarını sağlama,
3. öğretmen adaylarının mesleğe başladıktan sonra öğrencilerinin konuşma becerisini nasıl geliştirecekleri, ne tür alıştırmalar ve etkinlikler uygulayabilecekleri konusunda bilgilendirilme hedeflerine ulaşma planlanmıştır.

Bu bilgiler doğrultusunda araştırmanın temel amacı Türkçe Öğretmeni adaylarının konuşma eğitimi dersine yönelik tutumlarını ve bu tutumları etkileyen bazı faktörleri tespit etmektir. Bu sebeple Türkçe Öğretmenliği bölümü 3. sınıf öğrencilerinin, cinsiyetlerine, öğretim türüne ve konuşma eğitimi dersi başarı notlarına göre derse yönelik tutumlarının nasıl olduğuna dair aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Türkçe Öğretmeni adaylarının konuşma eğitimi dersine yönelik tutumları nasıldır?
2. Türkçe Öğretmeni adaylarının konuşma eğitimi dersine yönelik tutumları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
3. Türkçe Öğretmeni adaylarının konuşma eğitimi dersine yönelik tutumları, öğretim türüne göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
4. Türkçe Öğretmeni adaylarının konuşma eğitimi dersine yönelik tutumları, dersin başarı notuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Yöntem

Bu araştırma, Türkçe öğretmeni adaylarının konuşma eğitimi dersine yönelik tutumları arasında çeşitli değişkenlere göre fark olup olmadığını belirlemeye yönelik olarak yapılan betimsel bir çalışmadır.

Evren

Araştırmanın evreni olarak 2010-2011 öğretim yılı bahar yarıyılı sonunda Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü belirlenmiştir.

Örneklem

Araştırmanın örneklem alanı Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü 3. sınıfında öğrenim gören 137 öğrenciden oluşmaktadır. 3. sınıf öğrencilerinin örneklem alınmasının sebebi Türkçe Öğretmenliği Bölümü lisans eğitiminde Konuşma Eğitimi dersinin 3. sınıfta yer almasıdır.

Sınırlılıklar

Bu araştırma Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü 3. sınıf öğrencilerinin konuşma Eğitimi dersine yönelik tutumlarının cinsiyete, öğretim türüne ve ders başarı puanlarına göre farklılık gösterip göstermediği ile sınırlıdır.

Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplama aracı olarak likert tipi tutum ölçeği kullanılmıştır. Türkçe öğretmeni adaylarının konuşma eğitimi dersine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla 34 maddelik bir tutum ölçeği hazırlanmış, 60 kişilik bir öğrenci grubuna yapılan ön uygulama sonucunda ölçeğin güvenilirlik derecesi, güvenilirlik analizi ile belirlenmiş, alpha katsayısı ile sınırlıdır. Anketin güvenilirlik derecesi yani alpha katsayısı ,892 olarak bulunmuştur.

Anket formunun geçerliliği ise madde analizi yapılarak kontrol edilmiştir. Yapılan madde analizi sonucunda ankette yer alan soruların geçerli olduğu tespit edilmiştir. Daha sonra hazırlanan bu ölçek örneklem olarak seçilen 137 öğrenciye uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

Öğrencilerden elde edilen veriler SPSS 18.0 kullanılarak analiz edilmiştir. Tutum ölçeğinde yer alan olumlu ifadeler, “Tamamen Katılıyorum” seçeneğinden başlayarak 5, 4, 3, 2, 1 şeklinde puanlanırken, olumsuz ifadeli maddeler ters yönde işleyecek şekilde 1, 2, 3, 4, 5 olarak puanlanmıştır. Olumlu ve olumsuz tutum maddelerine verilen cevapların farklı bir puanlama ile değerlendirilmesinin nedeni; Likert tipi tutum ölçeklerinde tutumların maddelere verilen puanların toplamı ile hesaplanmasından kaynaklanmaktadır. Konuşma Eğitimi dersine ilişkin ölçek yukarıda belirtilen çalışma grubuna uygulanarak geçerli ve güvenilir bir araç geliştirilmeye çalışılmıştır.

1. Türkçe Öğretmeni Adaylarının Konuşma Eğitimi Dersine Yönelik Tutumları Nasıldır?

Tablo 1: Türkçe Öğretmeni Adaylarının Anket Sorularına İlişkin Frekans ve Yüzde Değerleri

TUTUM ÖLÇEĞİ MADDELERİ	CEVAP SEÇENEKLERİ									
	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1.Konuşma eğitimi dersini seviyorum.	4	2,9	6	4,4	18	13,1	67	48,9	42	30,7
2.Konuşma eğitimi dersi bana zevkli-çekici gelmiyor.	36	26,3	62	45,3	16	11,7	18	13,1	5	3,6
3. Konuşma eğitimi dersi Türkçe öğretmenliği için gerekli bir derstir.	-	-	1	,7	1	,7	29	21,2	106	77,4
4. Konuşma Eğitimi	43	31,4	56	40,9	16	11,7	17	12,4	5	3,6

dersini sıkıcı buluyorum.										
5. Konuşma Eğitimi dersi seçmeli ders olsa daha iyi olur.	59	43,1	54	39,4	10	7,3	12	8,8	2	1,5
6. Konuşma Eğitimi dersi zorunlu ders olmasa almak istemem.	66	48,2	53	38,7	9	6,6	5	3,6	4	2,9
7. Konuşma Eğitimi dersinden zevk almıyorum.	47	34,3	58	42,3	12	8,8	15	10,9	5	3,6
8. Mümkün olsa Konuşma Eğitimi yerine başka bir ders alırdım.	58	42,3	56	40,9	13	9,5	8	5,8	2	1,5
9. Konuşma Eğitimi dersinin haftalık ders saatinin fazla olduğunu düşünüyorum.	29	21,2	58	42,3	23	16,8	20	14,6	7	5,1
10. Konuşma Eğitimi dersini farklı sınıflarda daha uzun süre verilmesi gerektiğini düşünüyorum.	5	3,6	31	22,6	36	26,3	53	38,7	12	8,8
11. Konuşma Eğitimi dersinin daha çok teorik işlenmesi gerektiğini düşünüyorum.	59	43,1	54	39,4	9	6,6	9	6,6	6	4,4
12. Konuşma Eğitimi derslerinde bireysel çalışmalar yapmaktan zevk alıyorum.	3	2,2	8	5,8	22	16,1	76	55,5	28	20,4
13. Konuşma Eğitimi dersinde derse katılırım.	3	2,2	16	11,7	10	7,3	86	62,8	22	16,1
14. Konuşma dersinde üzerime düşen görevleri yerine getirir, ödevlerimi vaktinde ve önemseyerek yaparım.	1	,7	5	3,6	12	8,8	65	47,4	54	39,4
15. Konuşma Eğitimi dersinde yapılan uygulamalardan zevk	2	1,5	10	7,3	21	15,3	68	49,6	36	26,3

alıyorum.										
16. Konuşma Eğitimi üzerine yazılan araştırmaları okuyup incelerim.	6	4,4	37	27,0	31	22,6	48	35,0	15	10,9
17. Konuşma Eğitimi ile ilgili çalışmalarını yapmaktan zevk alırım.	3	2,2	9	6,6	24	17,5	70	51,1	31	22,6
18. Konuşma Eğitimi derslerinin konuşma becerimi geliştirdiğini düşünüyorum.	5	3,6	5	3,6	13	9,5	61	44,5	53	38,7
19. Konuşma Eğitimi dersinde kendimi yeterli buluyorum.	6	4,4	18	13,1	52	38,0	47	34,3	14	10,2
20. Konuşma Eğitimi dersi için kendimi geliştirmeye çalışırım.	1	,7	9	6,6	5	3,6	80	58,4	42	30,7
21. Konuşma Eğitimi dersinin konuları bana sıkıcı geliyor.	32	23,4	66	48,2	16	11,7	20	14,6	3	2,2
22. Konuşma Eğitimi dersini sadece sınıf geçmek için çalışırım.	48	35,0	62	45,3	5	3,6	15	10,9	7	5,1
23. Konuşma Eğitimi dersine diğer derslerden daha fazla severek çalışıyorum.	7	5,1	47	34,3	48	35,0	28	20,4	7	5,1
24. Konuşma Eğitimi dersini diğer derslerden daha zevkli bulurum.	7	5,1	44	32,1	43	31,4	33	24,1	10	7,3
25. Konuşma Eğitimi dersinde öğrendiklerimle hitabet konusunda kendime daha çok güveniyorum.	4	2,9	19	13,9	30	21,9	58	42,3	26	19,0
26. Konuşma Eğitimi dersinin sınavından önce korku ve heyecana kapılıyorum.	45	32,8	58	42,3	13	9,5	15	10,9	6	4,4
27. Konuşma Eğitiminde öğrendiklerimin öğretmenlik yaparken çok faydalı olacağını	1	,7	5	3,6	12	8,8	57	41,6	62	45,3

düşünüyorum.											
28. Konuşma Eğitimi dersinde öğrendiklerimle öğrencilerimin konuşma becerilerini geliştireceğime inanıyorum.	2	1,5	5	3,6	16	11,7	57	41,6	57	41,6	
29. Konuşma Eğitimi dersi sayesinde günlük hayatta kendimi daha iyi ifade edebildiğimi düşünüyorum.	1	,7	13	9,5	30	21,9	51	37,2	42	30,7	
30. Gelecekteki çalışmalarında Konuşma Eğitimi dersine ihtiyaç duyacağım.	2	1,5	9	6,6	17	12,4	58	42,3	51	37,2	
31. Konuşma Eğitimi dersinin beni mesleki anlamda geliştirdiğine inanmıyorum.	48	35,0	45	32,8	11	8,0	20	14,6	13	9,5	
32. Öğrencilerimin konuşma becerisini geliştirmek için bu dersin gerekli olduğunu düşünüyorum.	-	-	6	4,4	5	3,6	49	35,8	77	56,2	
33. Öğrencilerimin konuşma becerisini geliştirmek için bu derse ihtiyacım olmadığını düşünüyorum.	71	51,8	48	35,0	6	4,5	4	2,9	8	5,8	
34. Konuşma Eğitimi dersinin bizde bu alana karşı olumlu bir tutum geliştirdiğini düşünüyorum.	3	2,2	3	2,2	26	19,0	56	40,9	49	35,8	

Bulgular ve Yorum

Tablo 1'deki olumlu ve olumsuz tutum maddeleri incelendiğinde; öğrencilerin çoğunlukla ve yüksek düzeyde olumlu görüş belirttiği dikkati çekmektedir. Olumlu tutum maddeleri içerisinde en yüksek oranda olumlu görüş bildirilen madde 3. maddedir. Türkçe öğretmeni adaylarının % 98,6'sının "Konuşma Eğitimi dersi Türkçe öğretmenliği için gerekli bir derstir." görüşüne olumlu tutumda oldukları, bu görüşe öğrencilerin % ,7'sinin katılmadığı ve % ,7'sinin ise kararsız kaldığı görülmektedir. Bu maddeye "Hiç Katılmıyorum" cevabı

veren öğrenci olmamıştır. “Katılmıyorum” cevabının da çok düşük bir yüzdede kalmasından da anlaşılacağı üzere Türkçe öğretmeni adayları için konuşmanın ve konuşma eğitiminin önemli bir yeri vardır.

Anketin 32. maddesinde öğrencilerin % 92’si olumlu seçeneği işaretleyerek “Öğrencilerimin konuşma becerisini geliştirmek için bu dersin gerekli olduğunu düşünüyorum.” görüşünde oldukları, % 4,4’ünün olumsuz seçeneği işaretleyerek bu görüşe katılmadıkları, % 3,6’sının ise kararsız olduğu görülmektedir. Bu maddede olumsuz görüş belirtenlerin oranı çok düşük olmakla beraber “Hiç Katılmıyorum” seçeneğini işaretleyen öğrenci olmamıştır.

Yukarıda birbirini tamamladığı düşünülen iki maddedeki değerlerin oldukça yüksek olması Türkçe öğretmeni adaylarının neredeyse tamamının konuşma eğitimi dersinin gerekliliğine ve faydasına içtenlikle inandıklarını göstermektedir. Bu durum söz konusu dersin önemine ve titizlikle üzerinde durulmasına bir işaretir.

“Konuşma Eğitim dersi için kendimi geliştirmeye çalışırım.” ifadesine olumlu görüş bildiren öğrencilerin oranı %89,1 iken, bu görüşe katılmayanları oranı % 7,3; kararsızları ise % 3,6’dır. Bu durum, öğretmen adaylarının konuşmanın bir Türkçe öğretmenin mesleğindeki önemini farkında olduklarına, bu sebeple konuşma konusundaki eksiklerini kapatmak istedikleri gibi öğrencilerini de bu konuda geliştirmek istediklerini göstermektedir.

Zira daha sonra en yüksek oranı alan 27. sıradaki “Konuşma eğitiminde öğrendiklerimin öğretmenlik yaparken faydalı olacağını düşünüyorum.” maddesine olumlu görüş beyan edenler %86,9’dur. Bu görüşe katılmayan öğrenciler % 4,3’te kalırken, kararsızlar örneklemin % 8,8’ini teşkil etmektedir. Bu durum öğretmen adaylarının konuşma eğitiminin eğitim öğretimde ve bilhassa da Türkçe derslerindeki önemini bilincinde olduklarını vurgulamaktadır.

Anketin 14. maddesi olan “Konuşma Eğitimi dersinde üzerime düşen görevleri yerine getirir, ödevlerimi vaktinde ve önemseyerek yaparım.” ifadesine olumlu cevap veren öğrenciler %86,8; olumsuz cevap verenler 4,3; kararsız kalanlar ise 8,8’dir. Haftalık iki saati uygulama olan dersin uygulama kısmında öğrencilerin üstlerine düşen görev ve ödevleri fazlasıyla önemsedikleri ve bu konuda çaba sarf ettikleri anlaşılmaktadır. Yine anketin 12. maddesinde derste yapılan uygulamalar dikkate alınarak sorulan “Konuşma eğitimi dersinde bireysel çalışmalar yapmaktan zevk alıyorum.” Görüşüne % 75,9 olumlu, % 8,0’ı olumsuz cevap verirken % 16,1’i ise kararsız kalmıştır. Bu madde ile 14. madde birlikte değerlendirildiğinde öğrencilerin genel olarak derste yapılan uygulamalara ilgi gösterdikleri ancak grup çalışmaları yerine bireysel çalışmayı daha fazla tercih ettikleri söylenebilir.

Anketin dersin uygulama ile ilgili 15. maddesi de dersin uygulamalarının ne kadar önemli ve etkili olduğunu göstermektedir. “Konuşma eğitimi dersinde yapılan uygulamalardan zevk alıyorum.” ifadesine öğretmen adaylarının %75,9’u olumlu görüş beyan ederken, % 8,8’i olumsuz, % 15,3’ü ise kararsız olduğunu söylemiştir.

18. maddede yer alan “Konuşma eğitimi dersinin konuşma becerimi geliştirdiğini düşünüyorum.” ifadesine öğrencilerin % 83,2’si olumlu, % 7,2’si olumsuz, % 9,5’i ise kararsız cevabını vermiştir. Bu madde, dersin konuşma eğitiminin nasıl verileceği hususunun yanı sıra öğretmen adaylarının konuşma becerilerini de geliştirdiğine işaret etmektedir.

Öğrencilerin derse tutumlarını belirleme konusundaki en önemli durumlardan biri olan “Konuşma eğitimi dersini sevip sevmedikleri”nin sorulduğu 1. maddeye %79,6 olumlu, % 7,3 olumsuz, % 13,1 kararsız cevabı verilmiştir. Öğretmen adaylarının %79,6’sının konuşma eğitimi dersini sevdiğini dile getirmesi ve bunun yanında dersin gerekliliğine dair maddelerinin

de yüksek oranda çıkması Türkçe öğretmenliği bölümlerinde söz konusu dersin önemli bir yer, olduğuna dikkat çekmektedir.

30. madde incelendiğinde; “Gelecekteki çalışmalarında konuşma eğitimi dersine ihtiyaç duyacağım.” görüşüne % 79,5 olumlu, % 8,1 olumsuz, % 12,4 kararsız cevabı verilmiştir. Bu durum, bir Türkçe öğretmeni adayının önemli sorumluluklarından birinin çocukların konuşma becerilerini geliştirmek olduğunu ve dolayısıyla konuşma eğitiminin nasıl yapılacağına dair lisans döneminde iyi bir eğitim alınması gerektiğini göstermektedir.

Anketin son maddesi olan 34. maddeye olumlu görüş bildirenlerin oranı % 76,7; olumsuz görüş bildirenlerin oranı % 4,4; kararsız kalanların sayısı ise 19,0’dur. Dolayısıyla dersin bitiminde uygulanan anketin bu maddesine göre konuşma eğitimi dersini alan öğrencilerin %76,7’si derse karşı olumlu tutum geliştirmiş ve bu dersi almanın önemli olduğunu ifade etmişlerdir.

Anketin diğer olumlu maddelerinin yüzdesi şöyledir:

“Konuşma eğitimi dersinde derse katılıyorum.” diyenlerin oranı % 68,9 iken derse gerekmedikçe katılmayan öğrencilerin oranı 13,9, kararsızların oranı ise 7,3’tür. “Konuşma eğitimi dersi sayesinde günlük hayatta kendini daha iyi ifade edebildiğini düşünen” öğrencilerin oranı % 67,9; buna olumsuz bakanların sayısı % 10,2; kararsızların oranı ise % 21,9’dur.

Konuşma eğitimi dersinde öğrendiklerini günlük hayatına uygulayıp hitabet ve ifade gücünü geliştirdiğini düşünen (25. madde) öğrencilerin oranı % 61,3, olumsuz cevaplayanların oranı % 16,8, kararsızların oranı ise 21,9’dur.

Konuşma eğitimi dersinin gerekliliğine inanan öğretmen adaylarının yüzdesi oldukça yüksek olmakla birlikte 10. maddeye verilen olumlu cevap ders saatinin öğretmen adaylarının yeterli bulmadığını göstermektedir. “Konuşma eğitimi dersinin farklı sınıflarda daha uzun süre verilmesi gerektiğini düşünüyorum” ifadesine % 47,5 olumlu, % 26,2 olumsuz, % 26,3 kararsız cevabı vermiştir. Olumsuz soru olarak yöneltilen 9. maddedeki “Konuşma eğitimi dersinin haftalık ders saatinin fazla olduğunu düşünüyorum.” ifadesine katılmayan öğrencilerin oranı ise 63,5’tir. Dersin saatini fazla bulan öğrenciler % 19,7 iken kararsızların oranı 16,8’dir. Bu iki madde birlikte değerlendirildiğinde öğretmen adaylarının konuşma eğitimi dersinin saatini yeterli bulmadıkları, daha fazla saat ya da farklı sınıflarda da bu dersi almak istediklerini göstermektedir.

Öğretmen adayları konuşma eğitimi dersine oldukça ilgi göstermelerine karşın “Konuşma eğitimi dersi üzerine yazılan yayınları okuyup incelerim.” maddesine (16. madde) olumlu yanıt verenlerin oranı sadece % 45,9’dur. Bu sonuca göre öğrencilerin ½’sinden fazlası konuşma eğitimi ile ilgili yazılan çalışmaları takip etmemekte ve çoğu zaman dersten elde ettiği bilgileri yeterli saymaktadır.

Anketin 23. maddesine göre; öğrenciler derse karşı olumlu bir tutum sergilemelerine rağmen, bu derse “diğer derslerden daha fazla severek çalışmamaktadırlar. “Konuşma Eğitimi dersine diğer derslerden daha fazla severek çalışıyorum.” diyen öğrenci oranı % 25,5 olarak kalmışken, olumsuzların oranı 39,4; kararsızları ise % 35,0’tir.

Tablo 1’den hareketle olumsuz tutum maddeleri incelendiğinde; öğretmen adaylarının 6. maddeye % 86,9 olumlu görüş beyan ederek “Konuşma eğitimi dersini zorunlu olarak” almadıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin % 7,3’ü zorunlu olduğu için bu dersi aldığını

söylerken % 16,8'i kararsız kalmıştır. Bu oran öğrencilerin derse karşı tutumlarının genel olarak olumlu olduğuna işaret etmektedir.

Anketin 33. maddesinde “Öğrencilerimin konuşma becerisini geliştirmek için bu derse ihtiyaç olmadığını düşünüyorum.” ifadesi yer almaktadır. Bu görüşe olumlu yaklaşan öğretmen adaylarının oranı % 8,7; olumsuz yaklaşanların oranı % 86,8; kararsız kalanların oranı ise % 4,5'tir. Yani bu görüş büyük oranda kabul görmemiştir. Türkçe öğretmeni adayları öğrencilerine iyi bir konuşma eğitimi vermek için bu derse ihtiyaçları olduğu kanaatini taşımaktadır.

“Elimde olsa Konuşma Eğitimi yerine başka bir ders alırdım.” (8. madde) diyen öğrencilerin oranı % 7,3 iken, bu derse tercih eden öğrenciler % 83,2 olumsuz görüşü işaretlemişlerdir. % 9,5'lik bir grup ise kararsız kalmıştır. Bu oranlar dersin tercih edilen bir ders olduğunu göstermektedir.

Haftalık 4 saatlik bir ders olan konuşma eğitimi 2 saati teorik 2 saati uygulamalı bir derstir. Öğrenciler en çok dersin uygulama kısmında zorluk çekmelerine karşın, dersin teorik değil uygulamalı işlenmesi taraftarıdır. Bu görüşü destekleyen 11. maddeye öğrencilerin % 11'i olumlu, % 82,5'i olumsuz, % 6,6'sı kararsız cevabını vermiştir. Bu yüzdeler öğrencilerin dersin uygulama kısmını daha çok önemsediklerini ve öğrenme açısından daha etkili bulduklarını göstermektedir. Ayrıca dersin haftalık saatinin yeterli olup olmadığını tespit etmek için sorulan “Konuşma Eğitimi dersinin haftalık ders saatinin fazla olduğunu düşünüyorum.” diyen öğrenciler % 19,7 iken, olumsuz görüş bildiren öğrenciler % 63,5'tir. % 16,8 ise kararsız kalmıştır.

Konuşma eğitimi dersini sadece sınıf geçmek için çalışan öğrenciler % sadece % 26'lık bir bölümken, derse sınıf geçme kaygısı taşımadan sadece ilgi duyduğu için benimseyen öğrenciler sınıfın % 80,3'ünü oluşturmaktadır. % 3,6'lık bir öğrenci grubu ise kararsızlığını ifade etmiştir. Öğrencilerin derse karşı tutumlarında sınıf geçme kaygısının önemli bir yer teşkil ettiği göz önünde bulundurulduğunda konuşma eğitimi dersinde öğrencilerin bu kaygıyı taşımadığı gözlenmektedir. Bu durumun ortaya çıkmasında hem öğrencilerin derse karşı olan ilgi ve tutumlarının hem de not ortalamalarının etkisi olduğu düşünülmektedir. Öğrenciler bu derse gerekli gördükleri için sınav kaygısını ikinci plana atmışlardır. Öte yandan öğrencilerin bu dersten aldıkları notlar incelendiğinde hem notların hem de sınıf ortalamasının hayli yüksek olduğu göze çarpmaktadır.

Anketin 26. maddesi de bu sonucu destekler niteliktedir. “Konuşma eğitimi dersinin sınavından önce korku ve heyecana kapılıyorum.” görüşünü kabullenen oran % 15,3 iken, olumsuz cevabı işaretleyen öğrenci oranı % 75,1'dir. Öğrencilerin % 9,5'i ise kararsızlığını ifade etmiştir.

Anketin 5. maddesine göre konuşma eğitimi dersini sıkıcı bulanların oranı % 16, buna katılmayanların oranı % 72,3, kararsızların oranı % 11,7'dir. Bu durum 1. maddedeki derse sevip sevmeme oranlarıyla benzerlik göstermektedir. Anketin 21. Maddesi de dersin sıkıcılığı ile ilgilidir. Bu maddede öğrenciler sunulan “Konuşma Eğitimi dersinin konuları bana sıkıcı geliyor.” ifadesine olumlu cevaplayanlar % 16,8, olumsuz cevaplayanlar % 71,6; kararsız kalanlar ise % 11,7'lik bir oranı yansıtmaktadır. Birbirini tamamlayan 5. ve 21. maddedeki ifadeler öğrencilerin yaklaşımı yüzde olarak hemen hemen birbirinin aynısıdır. Yine aynı düşüncüyü yansıtır nitelikteki “Konuşma eğitimi derse bana zevkli ve çekici gelmiyor.” (2. madde) ifadesine benzer oranlarda cevap verilmiştir. Olumlu cevap verenlerin oranı % 16,7, olumsuz cevaplayanların % 71,6, kararsızların % 11,7 olduğu görülmektedir. Birbirini tamamlayan bu üç maddenin sonuçları neredeyse birbirinin aynısıdır ve bu sonuçlara göre

Türkçe öğretmeni adayları Konuşma Eğitimi dersini zevkli, çekici bulmaktadırlar. Dolayısıyla derse karşı tutumlarının önemli düzeyde olumlu olduğu tespit edilmiştir.

2. Türkçe Öğretmeni Adaylarının Konuşma Eğitimi Dersine Yönelik Tutumları Cinsiyete Göre Anlamli Bir Farklılık Göstermekte Midir?

Tablo 2. Konuşma Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Cinsiyet Farklılığına Göre t Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	X	S	Sd	t	P
	Kız	88	107,84	6,9	135	2,54	,004
	Erkek	49	103,67	9,44			

Türkçe öğretmeni adaylarının konuşma eğitimi dersine yönelik tutumları, cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. ($t=2,54$, $p< ,05$) Kız öğretmen adaylarının Konuşma Eğitimi dersine yönelik tutumları ($X= 107,84$), erkek öğretmen adaylarının tutumuna ($X=103,67$) göre daha olumludur. Bu bulgu derse yönelik tutumlar ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu şeklinde yorumlanabilir.

3. Türkçe Öğretmeni adaylarının konuşma eğitimi dersine yönelik tutumları, öğretim türüne göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Tablo 3. Konuşma Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Öğretim Türüne Göre t Testi Sonuçları

Öğretim Türü	N	X	S	Sd	t	p
I. Öğretim	69	106,65	7,64	135	,436	0,152
II. Öğretim	68	106,04	8,63			

Türkçe öğretmeni adaylarının konuşma eğitimi dersine yönelik tutumları, öğretim türüne göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($t= ,436$, $p> ,05$). I ve II. öğretim öğrencilerinin konuşma eğitimine yönelik tutumlarının ortalamasına bakıldığında iki grup arasındaki farkın oldukça düşük olduğu görülmektedir. Buna göre derse yönelik tutum ile öğretim türü arasında anlamlı bir ilişki olmadığı düşünülebilir.

4. Türkçe Öğretmeni adaylarının konuşma eğitimi dersine yönelik tutumları, dersin başarı notuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Tablo 4. Konuşma Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Öğrencilerin

Başarı Puanlarına Göre Tek Yönlü Varyans Analiz (Anova) Sonuçları

Başarı Durumları	N	X	S	F	P	Fark Scheffe
Geçer	37	109,62	5,997	24,732	,000	3-1
Orta	65	108,32	6,699			3-2
İyi	35	99,23	8,402			
Toplam	137	106,35	8,131			

Konuşma Eğitimi dersine yönelik tutum ölçeği ortalama puanları öğrencilerin başarı notlarına göre anlamlı bir farklılık göstermiştir ($F = 24,337$; $p < ,05$). Başka bir söyleyişle, öğretmen adaylarının konuşma eğitimi dersine yönelik tutum ölçeği ortalama puanları, öğrencilerin başarı düzeylerine bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir.

Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla Scheffe testi yapılmıştır. Bu testin sonuçlarına göre, başarı durumu geçer olan öğrencilerin tutum puanları ortalaması 109,62; başarı durumu orta olan öğrencilerin tutum puanları ortalaması 108,32, iyi olan öğrencilerin tutum puanları ortalaması ise 99,23'tür. Scheffe testine göre başarı durumu iyi olan öğrencilerin konuşma eğitimi dersine yönelik tutumları, başarı durumu geçer ve orta olan öğrencilerin tutumlarına göre daha olumludur. Yani başarı durumu iyi olan öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

Sonuçlar

Araştırmada elde edilen veriler ve bulgular, Türkçe öğretmeni adaylarının çoğunluğunun konuşma eğitimi dersine yönelik olumlu tutum içinde olduklarına işaret etmektedir. Ankette yer alan olumlu tutum maddeleri göz önünde bulundurulduğunda, Türkçe öğretmeni adaylarının % 79,6'sının konuşma eğitimi dersini sevdiğleri, bu dersi zevkli ve gerekli buldukları, bu ders aracılığıyla hem kendi konuşma becerilerini geliştirdikleri hem de ilerdeki öğrencilerinin konuşma becerilerini geliştirmede faydalı olacağını düşündükleri, derse ilgi duydukları, özellikle dersin uygulama kısmını daha etkili buldukları tespit edilmiştir.

Yelok ve Sallabaş'ın (2009) öğretmen adaylarının Sözlü Anlatım dersine ve sözlü anlatıma karşı tutumlarını inceledikleri araştırmalarında da benzer bir sonuçla söz konusu derse karşı olumlu tutum geliştirildiği tespit edilmiştir. Öğretmen adayları, meslek hayatlarında ve sosyal hayatta Sözlü Anlatım dersinin olumlu katkısı olacağına inanmaktadırlar. Ayrıca, bu dersin hem öğretmen adayları hem de karşımızdaki insanları etkilemek için önemine ve gerekliliğine inandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın sonuçlarından biri de Konuşma Eğitimi dersi sayesinde öğretmen adaylarının kendilerini günlük hayatta da daha iyi ifade edebildiklerini düşünmeleridir. Sözlü Anlatım dersine yönelik tutum araştırmasında da öğretmen adayları, bu ders sayesinde kendilerini tam ve doğru ifade etmekte daha iyi hâle geldiklerini ifade etmektedirler (Yelok vd: 2009: 597).

Buna ek olarak konuşma becerisini etkin kullanmanın arkadaş çevresi ve toplum içerisinde kişiye bir ayrıcalık getirdiğini farklı araştırmalara dahil olan katılımcılar ve alan uzmanları kabul etmektedir. Ancak Türkçenin güzelliklerini, inceliklerini ve kurallarını bilerek, etkili bir biçimde konuşmak çok kolay değildir. Özellikle de günlük konuşmaların dışında topluluk karşısında konuşmak daha da zordur. Türkçenin öğrencinin kişiliğiyle yoğrulmuş bir duruma gelmesi için ilköğretimden yüksekokulun bitimine kadar en güzel eserlerle karşılaştırılması ve bu uzun süre boyunca sözlü anlatım çalışmaları yaptırılması şarttır (Burdurlu, 1979: 369). Sargın'a (2006) göre de öğrenciye başarabilme duygusu öğretimin ilk basamağından itibaren verilmelidir. Böylelikle öğrencinin kendine güveni artacak, böylelikle birey anlaşılama, eleştirilme gibi korkular taşımadığı için daha rahat ve serbest konuşabilecektir. Ancak bu şekilde konuşma sırasındaki sıkılganlık, heyecan, korku, endişe gibi duyguları aşmak mümkün olur. Yapılan araştırmalar, söz konusu duyguların konuşma becerisini olumsuz etkilediğini ve çevreden alınacak olumsuz tepkiler sebebiyle insanların konuşmaktan çekindiğini göstermektedir. Hatta çekingenlik zamanla korkuya dönüşür. Arslan'ın (2012) yaptığı araştırmada, öğrencilerin büyük çoğunluğunun topluluk karşısında konuşmak istediği fakat Türkçeye hâkim olunmaması, Türkçenin sonradan öğrenilmesi, yanlış veya eksik bilgi verme korkusu, dinleyicilerin alaycı davranışları, özgüven eksikliği, utangaç mizaç, diksiyon problemleri, anlaşılama endişesi gibi çeşitli sebeplerden dolayı ellerine fırsat geçse bile topluluk karşısında konuşmadıkları veya topluluk karşısında konuşmayı gerektiren görevlerden kaçındıkları belirlenmiştir. Yine Amerika'da yapılan araştırmalar, Amerikan halkının %75'inin topluluk önünde konuşma korkusu taşıdığı tespit edilmiştir (Arıkan, 2004:157).

Olumsuz tutum maddeleri değerlendirildiği zaman ise; konuşma eğitimi dersinin haftalık saatini genel olarak yeterli bulmakla beraber özellikle dersin uygulama kısmını daha çok önemsedikleri ve uygulama üzerinde yoğunlaşılması gerektiğini düşündükleri göze çarpmaktadır. Ancak konuşma eğitiminin uygulamaya yönelik kısmı çok zaman almakta, bu yüzden öğretmen adayları uygulamadan yeterince faydalanamamaktadır. Benzer durum ilköğretim okulları için de geçerlidir. Konuşma etkinliklerinin yapılabilmesi için yeterli zaman olmayışı ya da okuma, yazma ve dil bilgisi etkinliklerine fazlaca zaman ayrılması konuşma eğitime ayrılan zamanı olumsuz etkilemektedir (Öztürk vd., 2012:349). Arhan(2007)'in yaptığı çalışmada da benzer bir sonuca ulaşılmış; öğretmenler, konuşma eğitime ayrılan sürenin yetersiz olduğunu vurgulamışlardır. Konuşma becerisinin kazandırılması, kuralları anlatmaktan çok uygulamalarla mümkündür. Bu sebeple konuşma becerisini geliştirmek için ayrı bir ders saati ayrılmalıdır. Mümkün değilse metin üzerinde yapılan anlama etkinliklerinden anlatma etkinliğine geçişlerde sözlü anlatıma mutlaka ve daha fazla zaman ayrılmalıdır (Temizyürek vd, 2011)

Ayrıca konuşma eğitimi dersinin mutlaka zorunlu ders olması gerektiğini, kendilerini geliştirmek için bu derse ihtiyaç olduğunu dile getirmektedirler. Yine Yelok ve Sallabaş'ın (2009) araştırmasında öğretmen adayları Sözlü Anlatım dersinin zorunlu ders olmasından rahatsız olmadıklarını, zorunlu olmasa bile dersi alabileceklerini ve derse sadece sınıf geçme kaygısıyla çalışmadıklarını belirtmişlerdir.

Bunun yanı sıra öğrenciler dersi önemsemekle beraber, sınıf içi çalışmalar dışında konuşma becerisi ile ilgili ayrıca çalışmalar yapmamakta ve bu konuda yapılan çalışmalarını takip etmemektedirler. Benzer şekilde ilköğretim okullarındaki konuşma eğitimi uygulamaları üzerine yapılan araştırmalar, öğretmenlerin de alan yazınına takip etmediklerine işaret etmektedir. Öztürk vd. (2012) yaptıkları bir araştırmada; öğretmenlerin programda önerilen

diğer yöntem ve tekniklerle program dışında ilgili alan yazınında konuşma eğitimine yönelik olarak kullanılabilecek diğer yöntem ve teknikleri kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Bazı yöntemlerin az kullanılması veya bazılarının hiç kullanılmamasını da dilbilgisi açısından konuların yoğun olmasına, öğrenci seviyesine uygun olmamasına, konuşma becerisini geliştirmeye yönelik etkinlikleri uygulamak için verilen sürenin yetersiz olmasına bağlamışlardır. Ancak zaman ve maliyet açısından uygun olan yeni tekniklerin kullanılmaması öğretmen adayları gibi öğretmenlerin de alan yazınına takip etmediklerine işaret etmektedir. Benzer şekilde Arhan'ın (2007) yaptığı araştırmaya göre de Türkçe öğretmenlerinin çoğunun, yöntem ve teknik bilgisinin yetersiz olduğunu ortaya koymuştur. Türkçe öğretmenleri geleneksel birkaç yöntem ve teknik dışında farklı ve yeni yöntem ve teknikleri derslerde uygulamamaktadırlar.

Türkçe öğretmeni adaylarının konuşma eğitimi dersine yönelik tutum ölçeği puanlarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Kız öğretmen adayları, erkek öğretmen adaylarına göre derse karşı daha olumlu bir tutum içindedirler.

Öğretmen adaylarının derse karşı tutumlarının öğretim türüne göre (I. ve II. Öğretim) ise anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir.

Türkçe öğretmeni adaylarının konuşma eğitimi dersine yönelik tutum ölçeği puanları, dersten aldıkları başarı puanlarına göre değerlendirildiğinde ise bir farklılaşmanın olduğu görülmüştür. Başarı puanları iyi (85-100) olan öğrenciler, başarı puanları orta (84-70) ve geçer (69- 50) olan öğrencilere göre daha fazla olumlu tutuma sahiptirler. Yani başarı puanı yüksek olan öğrenciler derse karşı daha olumludurlar ve daha fazla ilgi göstermektedirler.

Elde edilen bütün bulgulardan hareketle sonuç olarak, Türkçe öğretmeni adaylarının konuşma eğitimi dersine karşı olumlu bir tutum içinde oldukları söylenebilir.

Öneriler

1. Konuşma eğitimi ve konuşma becerisinin geliştirilmesi oldukça uzun ve zor bir süreçtir. Bu sebeple bireylerin doğru, kurallara uygun ve etkili bir biçimde konuşabilmesini sağlamak için, konuşma eğitiminin ilköğretimin ilk sınıfından yüksek öğretimin son basamağına kadar kesintisiz sürdürülmesi sağlanmalıdır.

2. Türkçe öğretmeni adaylarının öncelikle güzel ve doğru Türkçe ile konuşmaları gerektiği düşünüldüğünde konuşma eğitimi derslerinde konuşma eğitiminin nasıl olması hakkında verilen bilgilerin yanında öğretmen adaylarının konuşma becerilerini geliştirme çalışmalarına da çokça yer verilmelidir.

3. Öğretmen adaylarının konuşma becerilerini geliştirmek ve konuşma kusurlarını düzeltme sadece konuşma eğitimi dersinin meselesi olarak düşünülmemelidir. Lisans eğitimindeki bütün derslerde bu hususa dikkat edilmesi için iş birliği yapılmalıdır.

4. Konuşma eğitimi dersi, lisans eğitiminde yer alan ya da yer alacak olan derslerle desteklenmelidir. Örneğin 1. sınıfta yer alan Sözlü Anlatım dersi öncelikle öğretmen adaylarının bu konudaki eksik ve kusurlarını büyük ölçüde gidermiş olmalıdır. Böyle olursa Konuşma Eğitimi dersinde öğretmen adayının konuşma becerisini geliştirmeye uğraşmak yerine dersin asıl içeriği olan konuşma becerisinin eğitimi üzerinde daha fazla durulma imkânı oluşacaktır.

5. Türkçeyi doğru ve etkili bir biçimde kullanarak öğrencilere rol model olmanın sadece Türkçe öğretmenlerinin meselesi olamayacağı, bütün öğretmenlerin bu anlamda sorumluluk üstlenmesi gerektiği unutulmamalıdır. Bu doğrultuda konuşma eğitimi sadece Türkçe öğretmenlerine değil eğitim fakültelerindeki diğer bölümlerde de zorunlu olmalıdır.

Yeni bir ders olarak bölümlerin programlarına eklenebileceği gibi lisans 1. Sınıflarda yer alan Sözlü Anlatım dersi saat olarak artırılabilir.

6. Konuşma becerisini geliştirme Türkçe dersinin alt boyutlarından biridir. Öğretmenler ders içindeki aktiviteler sırasında öğrencilerinin konuşma becerisini geliştirmeye çalışmaktadırlar. Ancak oldukça geniş ve karmaşık bir yapıya sahip olan konuşmayı geliştirmek Türkçe dersinin içine sıkıştırılmış sınırlı bir zamanda gerçekleştirilemez. Bu sebeple ilköğretim okullarında da Konuşma adı altında ayrı bir ders saatinin ve müfredatının olması ve bunun zorunlu ders olarak işlenmesi düşünülebilir.

7. Konuşma becerisi bazı kuralları ezberlemekle geliştirilemez. Çokça alıştırma ve uygulama yaparak, teorik bilgileri pratikte uygulayarak geliştirilebilir. Konuşma eğitimi dersinin uygulama saatleri daha etkili ve aktif olarak işlenmelidir.

8. Konuşma Eğitimi dersi, Türkçe Öğretmeni adaylarının konu ile ilgili teorik bilgilerindeki eksikliklerini tamamlamalıdır. Her ne kadar beceri uygulama ile geliştirilse de kurallara ve teoriye dayalı bilgiler tam ve doğru olmadan eksiklikleri gidermek mümkün olmayacaktır.

9. Türkçe öğretiminin beceri alanlarının bir bütün olduğu düşünüldüğünde, bu becerileri birbirinden bağımsız düşünmenin de mümkün olmadığı görülecektir. Konuşma becerisi özellikle dinleme ve okuma becerileriyle bağlantılıdır. Okuma ve dinleme konuşma becerisini besleyen becerilerdir. Dolayısıyla konuşma eğitiminde başarılı olabilmek için dinleme ve okuma becerisinin geliştirilmesine de önem verilmelidir.

10. Konuşma becerisinin geliştirilmesindeki en önemli sorunlardan biri de farklı yöntem ve tekniklerin kullanılmamasıdır. Türkçe öğretmeni adayları Türkçe Öğretim Programında yer alan bütün yöntem ve teknikleri bilmeli ve uygulayabilir olmalıdır. Bunun için Konuşma Eğitimi dersinde bu yöntem ve teknikler detaylı olarak anlatılmalı ve öğretmen adaylarının bunlarla ilgili uygulama yapmaları sağlanmalıdır.

11. Dersin öğretim üyesi konuşma becerisi üzerine yapılan çalışmalardan (kitap, makale vs.) öğretmen adaylarını haberdar etmeli ve bu çalışmaların okunup incelenmesini sağlamalıdır.

KAYNAKÇA

- AKTAŞ, Ş. ve GÜNDÜZ, O. (2001). **Yazılı ve Sözlü Anlatım**, Akçağ Yayınları, Ankara.
- ARHAN, S. (2007). *Öğretmen Görüşlerine Göre İlköğretim Okulları İkinci Kademedeki Konuşma Eğitimi (Ankara İli Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- ARSLAN, A. (2012). *Üniversite Öğrencilerinin “Topluluk Karşısında Konuşma” İle İlgili Çeşitli Görüşleri (Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Örneği)*. Turkish Studies, Summer 2012, s. 221-231.
- BAYMUR, F. (1940). Türkçe Öğretimi. İnkılap Kitabevi, İstanbul.
- BURDURLU, İ.Z. (1979). *Okullarımızda Dil Eğitimi*. Türk Dili, C. XXXIX, S. 331, s. 369-371.
- ÇONGUR, R. (1999). **Söz Sanatı, Güzel Söz Söyleme**. TRT Yayınları. Ankara.
- DEMİREL, Ö. (1999). **İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi**. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul.
- DOUGLAS, D. (1994). *Quantity and Quality in Speaking Test Performance*. Language Testing.
- DOUGLAS, D., Mayer, R. (2000). *Fairness and Validation in Language Assessment: Selected Papers From the 19th Language Testing Research Colloquium, Orlando, Florida* (pp. 60-81). Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- DOĞAN, Y. (2009). *Konuşma Becerisinin Geliştirilmesine Yönelik Etkinlik Örnekleri*. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi. Kış 2009, S. 7(1), s. 185-204.
- EMİR, S. (1986). **Örneklerle Kompozisyon Yazma Sanatı**. Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları, İstanbul.
- ERGENÇ, İ. (1999). *“Dilbilimin Bakış Açısıyla Beyin”*, **Popüler Bilim**, Temmuz 1999, s.41-49.
- MEB. (2006). **İlköğretim Türkçe Dersi (6-8. Sınıflar) Öğretim Programı**. Ankara.
- NALINCI, A. N. (2000). **Avrupa Birliğine Tam Üyelik Yolunda Başarının Anahtarı: Yeniden Yapılanma**. Ümit Yayınları, Ankara.
- Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Lisans ve Tezsiz Yüksek Lisans Programı. 2011- 2012 Eğitim Öğretim Yılı.
- ÖZBAY, M. (2003). *Öğretmen Görüşlerine Göre İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi*. Gölge Ofset Matbaacılık, Ankara.
- ÖZBAY, M (2005). *Sesle İlgili Kavramlar ve Konuşma*”. Millî Eğitim Dergisi, Yıl: 33, S. 168, s. 116-125.
- ÖZTÜRK, B.K., ALTUNTAŞ, İ. (2012). *İlköğretim ikinci Kademedeki Konuşma Eğitimine Yönelik Öğretmen Görüşleri: Nitel Bir Çalışma*. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, Temmuz 2012, C.1, S.2, s. 342-356.
- RICHARDS, J. C. (2003). *Current Trends In Teaching Listening and Speaking*. The Language Teacher: July 2003, Macquaire University.

- SARGIN, M. (2006). *İlköğretim Öğrencilerinin Konuşma Becerilerinin Değerlendirilmesi-Muğla İli Örneğinde-*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Muğla.
- SEVER, S., KAYA, Z., ASLAN, C. (2006). **Etkinliklerle Türkçe Öğretimi**. Morpa Yayınları, İstanbul.
- TEMİZYÜREK, F., ERDEM, İ. Ve TEMİZKAN, M. (2012). **Konuşma Eğitimi**. Pegem Akademi Yayınları, Ankara.
- TOMPKINS, G. E. (1998). *Language Arts Content and Teaching Strategies*. California State University. Prentice-Hall Inc. New Jersey.
- Türkçe Sözlük (1998)**. Türk Dil Kurumu Yayınları Ankara.
- UÇGUN, D. (2007). *Konuşma Eğitimi Etkileyen Faktörler*. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 22(1), 59-67.
- YALÇIN, A. (2002). **Türkçe Öğretim Yöntemleri Yeni Yaklaşımlar**. Akçağ Yayınları, Ankara.
- YELOK, V. S., SALLABAŞ, M.E. (2009). *Öğretmen Adaylarının Sözlü Anlatım Dersine ve Sözlü Anlatıma Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi*. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, Yaz 2009, 7(3), s. 581-606.
- YÖRÜK, Y. (1999). **İlköğretimde Güzel Konuşma ve Yazma Kılavuzu**. Serhat Yayınları, İstanbul.

EK 1: TUTUM MADDELERİNİN ANALİZ SONUÇLARI

MADDELER	SONUÇLAR
M1	,671
M2	,776
M3	,570
M4	,745
M5	,628
M6	,788
M7	,891
M8	,771
M9	,798
M10	,661
M11	,772
M12	,773
M13	,744
M14	,680
M15	,782
M16	,617
M17	,789
M18	,736
M19	,657
M20	,759
M21	,700
M22	,736
M23	,782
M24	,773
M25	,653
M26	,777
M27	,774
M28	,783
M29	,870
M30	,728
M31	,416
M32	,853
M33	,545
M34	,706

Bütün maddeler, 500 ve üzerinde değere sahip olduğundan geçerli kabul edilmiştir.